

N:o 45.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående rektorerna Carl Vilhelm Hagbergs, Anders Johan Reinhold Daniels-sons och Carl Johan Callins uppförande å allmänna in-dragningsstaten; gifven Stockholms slott den 8 februari 1907.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att för rektorerna Carl Vilhelm Hagberg, Anders Johan Reinhold Danielsson och Carl Johan Callin å allmänna indragningsstaten uppföra nedannämnda belopp att af dem årligen åtnjutas från och med den 1 juli 1907, nämligen för Hagberg 4,100 kronor, för Danielsson 4,000 kronor och för Callin 4,500 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städe välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Hugo Hammarskjöld.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 februari 1907.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
 Statsråden: TINGSTEN,
 ALBERT PETERSSON,
 ALFRED PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 DYRSSEN,
 HAMMARSKJÖLD,
 ROOS,
 JUHLIN,
 SWARTZ.

Rektorerna Carl Vilhelm Hagbergs, Anders Johans Reinhold Danielsens och Carl Johans Callins uppförande å allmänna indragningsstaten.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld yttrade härefter:
 »Sedan 1904 års Riksdag i anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgifvit, att åtskilliga allmänna läroverk, däribland treklassiga läroverken i Falköping och Örnsköldsvik, samt tvåklassiga pedagogien i Södertälje, finge under viss förutsättning ombildas till sexklassiga samskolor, förordnade Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga beslut den 2 juni 1905, att ombildningen af nämnda tre läroverk skulle taga sin början höstterminen 1905. På sätt inhämtas af det statsverkspropositionen till 1906 års Riksdag bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 13 januari 1906, punkt 16, hemställde öfverstyrelsen för rikets allmänna

läroverk uti underdånig skrifvelse den 28 oktober 1905, bland annat, att den genom 1904 års Riksdags beslut fastställda nya löne- och pensionsreglering för lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk måtte genomföras med afseende å lärarpersonalen vid 14 af de läroverk, som enligt samma Riksdags beslut skulle ombildas till samskolor, däribland de af mig förut berörda läroverken i Falköping, Örnsköldsvik och Södertälje. Öfverstyrelsen omnämnde därvid, att vid dessa tre läroverk för närvarande funnes ordinarie rektorer, men förklarade, att, då de kvalifikationer, som vore för handen hos en rektor vid en dylik läroanstalt, ingalunda alltid kunde anses innebära garanti för nödig skicklighet och lämplighet hos en rektor vid en sexklassig samskola, förenämnda ordinarie rektorer icke borde utan vidare öfverflyttas på den nya staten såsom rektorer vid de respektive samskolorna, utan borde rektorstjänsterna vid dessa tillsättas i den ordning, som gällande läroverksstadga i fråga om dylik tjänst föreskrefve. Sedan 1906 års Riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, för genomförande af den för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken fastställda nya löne- och pensionsregleringen med afseende, bland annat, å rektorsbefattningarna vid oförmälda 14 samskolor, höjt reservationsanslaget till de allmänna läroverken med visst belopp, lät Kungl. Maj:t den 14 september 1906 utfärda nådig kungörelse, däri utom annat förordnades, att ifrågavarande löne- och pensionsreglering skulle från och med år 1907 gälla för af Kungl. Maj:t befullmäktigade eller af Kungl. Maj:t tillförordnade rektorer vid nämnda fjorton samskolor. Rektorerna vid läroverket i Falköping Carl Vilhelm Hagberg, vid läroverket i Örnsköldsvik Carl Johan Callin och vid läroverket i Södertälje Anders Johan Reinhold Danielsson, hvilka tre rektorer erhållit fullmakter å sina rektorstjänster af vederbörande domkapitel, kvarstå sålunda på gammal stat.

Genom nådigt beslut den 14 september 1906 anbefallde Kungl. Maj:t öfverstyrelsen att från vederbörande infordra och med eget utlåtande skyndsamt till Kungl. Maj:t inkomma med erforderliga upplysningar i fråga om Hagbergs, Danielssons och Callins villighet att mottaga utnämning till adjunkt vid allmänt läroverk och om de löneförmåner, som kunde anses böra tillkomma dem, därest de öfverflyttades å indragningsstat. Samtidigt anbefalldes öfverstyrelsen att vidtaga åtgärder, för att rektorstjänsterna vid, bland andra, samskolorna i Falköping, Södertälje och Örnsköldsvik måtte i den i § 175 mom. 3 af gällande läroverksstadga föreskrifna ordning från och med den 1 juli 1907 varda besatta med innehafvare, och skulle emellertid bemälda tre rektorer fortfarande intill nyssberörda tid-

punkt uppehålla sina befattningar med rätt att efter 1907 års ingång uppbära de enligt den nya lönestaten med desamma förenade löneförmåner.

Med underdånigt utlåtande den 15 oktober 1906 har nu öfverstyrelsen till Kungl. Maj:t öfverlämnat yttranden i ämnet från rektorerna Hagberg, Danielsson och Callin.

Hagberg har förklarat sig ej vilja mottaga utnämning till adjunkt vid allmänt läroverk. Danielsson önskar helst blifva öfverflyttad på indragningsstat, men, om detta ej kan medgifvas, är han villig att mottaga utnämning till adjunkt vid samskolan i Södertälje, för den händelse han därjämte erhåller förordnande som rektor vid skolan. Callin åter är villig att mottaga utnämning till adjunkt vid allmänt läroverk i Stockholm, under förutsättning att han får bibehålla sin nuvarande aflöning 5,000 kronor, jämte hyresersättning, 1,000 kronor.

Danielsson och Callin hafva därjämte gjort framställning beträffande de löneförmåner, som skulle tillkomma dem, därest de öfverflyttades på indragningsstat. Danielsson önskar bibehålla sin nuvarande lön på stat, 3,500 kronor, jämte hyresersättning, 500 kronor, men tillägger, att, som hans arbetskraft efter hans trettiosexåriga verksamhet som lärare är något nedsatt, han föredrager att med en lön af 3,500 kronor blifva öfverflyttad på indragningsstat framför att ingå på ny stat och tjänstgöra till pensionsåldern. Callin »förbehåller sig» vid öfverflyttning på indragningsstat samma löneförmåner, som af honom nu åtnjutas.

Öfverstyrelsen har i sitt underdåniga utlåtande meddelat, att ingen af de tre rektorerna uppfyllt gällande villkor för erhållande af pension. Hagberg hade nämligen uppnått endast 62 lefnadsår, Danielsson endast 60 lefnadsår, och Callin, som visserligen uppnått 67 lefnadsår, kunde ej åberopa föreskrifvet antal tjänstår.

Beträffande Danielsson, fortsätter öfverstyrelsen, syntes af hans yttrande framgå, att han föredroge att öfverflyttas å indragningsstat. Vid sådant förhållande och då han själf funne sin arbetskraft något nedsatt, ansåge öfverstyrelsen jämväl med hänsyn till hans långa och hedrande tjänstgöring såsom rektor skäligen, att möjlighet bereddes honom till dylik öfverflyttning med bibehållande af honom såsom ordinarie rektor vid tvåklassig pedagogi tillförsäkrade löneförmåner.

Hvad Hagberg beträffade, så enär han bestämdt förklarat sig icke vara villig att mottaga utnämning till adjunkt, samt han, liksom Danielsson, hade en lång och hedrande tjänstgöring som rektor att åberopa, ansåge öfverstyrelsen den lämpliga utvägen vara, att möjlighet bereddes honom att öfverflyttas å indragningsstat med bibehållande af honom tillförsäkrade löneförmåner såsom ordinarie rektor vid treklassigt läroverk.

Angående till sist Callin ansåge sig öfverstyrelsen icke under några omständigheter kunna sätta i fråga, att de af honom uppställda villkor för mottagande af utnämning till adjunkt skulle af Kungl. Maj:t beviljas, och funne dessutom hans förflyttning vid så hög ålder till ett af hufvudstadens läroverk synnerligen olämplig. Under sådana förhållanden ansåge öfverstyrelsen möjlighet böra beredas att öfverflytta Callin å indragningsstat med bibehållande af honom tillförsäkrade löneförmåner såsom rektor vid treklassigt läroverk.

Visserligen kunde sättas i fråga, att ersättning äfven skulle beredas nämnda tre rektorer för den fria bostad eller hyresersättning, som de författningsenligt åtnjöte af vederbörande kommun, men då Kungl. Maj:t i föregående snarlikt fall, såsom vid indragning af treklassiga läroverket i Värnamo och tvåklassiga pedagogien i Hjo, icke vidtagit åtgärder för beredande af sådan ersättning, och öfverstyrelsen funne i och för sig betänkligt, att staten skulle lämna ersättning för uppbärande af en från kommunen åtnjuten förmån, till hvilken vid beräkning af pension ej heller toges hänsyn, ansåge öfverstyrelsen sig icke böra hemställa om sagda ersättning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och med hänvisning till hvad som redan i saken förekommit vid 1906 års Riksdag hemställde öfverstyrelsen, det Kungl. Maj:t, i syfte att bereda ifrågavarande tre rektorer möjlighet att öfverflyttas å indragningsstat, tacktes föreslå Riksdagen att för dem å allmänna indragningsstaten uppföra belopp, motsvarande deras lön å stat, nämligen för Danielsson 2,500 kronor samt för hvardera af Hagberg och Callin 3,000 kronor, jämte ålderstillägg, utgörande för Danielsson 1,000 kronor samt för hvardera af Hagberg och Callin 500 kronor, eller tillhoppa för hvar och en ett belopp af 3,500 kronor.

Sedan öfverstyrelsens utlåtande i ärendet till Kungl. Maj:t inkommit, har Callin i en till Kungl. Maj:t ingifven underdånig skrift hufvudsakligen anfördt, att han önskade kvarstå vid sin tjänst och ansåge sig icke vara skyldig att från densamma afgå, då läroverket icke indragits utan allenast ombildats, samt att, därest han mot sitt bestridande blefve öfverflyttad å indragningsstat, han vore berättigad att erhålla godtgörelse för mistad hyresersättning.

På grund af nådig remiss har statskontoret den 21 december 1906 uti ärendet afgifvit underdånigt utlåtande, därvid statskontoret jämväl tagit i öfvervägande innehållet i Callins förenämnda skrift.

Efter en redogörelse för hvad i ärendet förekommit yttrar statskontoret följande:

Enligt hvad öfverstyrelsen upplyst, hade af ifrågavarande rektorer Hagberg uppnått 62 och Danielsson 60 år. Såsom lärare vid pedagogi ägde Danielsson författningsenligt icke rätt till pension vid afskedstagandet, och Hagberg hade enligt gällande bestämmelser ännu icke uppfyllt villkoret med afseende å lefnadsålder för att komma i åtnjutande af pension från allmänna indragningsstaten. Callin, som enligt hvad öfverstyrelsen meddelat, uppnått en ålder af 67 år, räknade enligt egen, af öfverstyrelsen vitsordad uppgift ännu icke föreskrifvet antal tjänstår, hvarför icke heller han nu kunde från sin tjänst afgå med rätt till pension å nämnda stat.

I fråga om skyldighet för dessa rektorer att åtaga sig annan tjänst vid samma eller annat läroverk vore att märka, *dels*, hvad anginge lärare vid pedagogi, att enligt nådigt bref den 22 november 1861 sådan lärare skulle, för att komma i åtnjutande af den löneförhöjning, som samma dag blifvit dåvarande lärarna vid pedagogierna beviljad, vara underkastad den förändrade tjänstgöring, som kunde varda stadgad, hvilket villkor borde intagas i fullmakten för de lärare, som därefter utnämndes, men att nämnda stadgande icke kunde anses innebära skyldighet för vederbörande att underkasta sig förflyttning till annat läroverk, *dels ock* i afseende å lärare vid treklassigt läroverk, att genom nådigt cirkulär den 29 december 1860 förordnats, att i de fullmakter, som utfärdades för lärare vid sådant läroverk, skulle intagas det villkor, att yngste kollega vore skyldig inträda i tjänstgöring vid annan skola, där sådant blefve föreskrifvet. Äfven om denna föreskrift en gång skulle hafva varit tillämplig på rektorerna Hagberg och Callin, hvilka till sina innehafvande tjänster utnämnts, den förre år 1878 och den senare närmast därpå följande året, torde dock densamma numera icke kunna för dem gälla.

I hvarje fall torde ifrågavarande rektorer, af hvilka Danielsson sedan år 1879 innehaft sin tjänst, hafva så länge bestridit rektorstjänst samt uppnått en sådan lefnadsålder, att det torde få anses icke blott obilligt utan äfven ur flera synpunkter olämpligt att förflytta dem till annan tjänstgöring vare sig vid samma ombildade läroverk, där de hittills verkat, eller vid läroverk å annan ort.

Vid sådant förhållande borde, äfven enligt statskontorets mening, tillfälle beredas att öfverflytta ifrågavarande rektorer å indragningsstat; och syntes de därvid böra komma i åtnjutande af de för dem i stat uppförda aflöningsförmåner, utgörande för Hagberg lön 3,000 kronor och ålderstillägg å 500 kronor enligt nådigt bref den 29 januari 1892, för Danielsson lön 2,500 kronor och ålderstillägg å 1,000 kronor enligt nådigt

bref den 25 januari 1895 samt för Callin lön 3,000 kronor och ålders-tillägg å 500 kronor enligt nådigt bref den 24 januari 1890.

Då statskontoret för sin del alltså icke hade något att erinra mot hvad öfverstyrelsen hemställt, ville statskontoret, under åberopande af 1894 års Riksdags i enlighet med Kungl. Maj:ts framställning fattade beslut i fråga om öfverflyttande på indragningsstat af rektorerna vid åtskilliga läroverk, tillstyrka nådigt bifall till öfverstyrelsens framställning.

Med hänsyn till hvad i ärendet blifvit upplyst finner jag lika med statskontoret och öfverstyrelsen, att utnämning af rektorerna Hagberg, Danielsson och Callin till adjunkter vid allmänt läroverk icke bör ifrågakomma, och att fördenskull möjlighet bör beredas att öfverflytta dem på allmänna indragningsstaten. Vid Callins vägran att öfvergå på indragningsstat torde något afseende icke behöfva fästas.

Beträffande åter de löneförmåner, som vid öfverflyttning å indragningsstat böra tillerkännas bemälda rektorer, anser jag mig icke kunna biträda den af öfverstyrelsen och statskontoret uttalade mening. Enligt nådiga stadgan för rikets allmänna läroverk den 1 november 1878, § 129, ålåg det hvarje stad, där läroverk var eller blefve inrättadt, så framt staden icke var från sådan skyldighet uttryckligen befriad, att tillhandahålla rektor ämbetsgård eller hushyra, och i nådiga cirkuläret den 20 mars 1858 har enahanda skyldighet ålagts stad för upptagande å elementarläroverkens stat af därvarande pedagogi. Ämbetsgård eller hushyresersättning torde sålunda vara att räkna till en tjänsten åtföljande förmån, och godtgörelse för mistning därpå synes vid sådant förhållande skäligen böra beredas en tjänstinnehafvare vid hans öfverflyttande på indragningsstat.

Jämlikt uppgifter, som jag låtit införskaffa från ordförandena i vederbörande samskolestyrelser, innehar icke någon af dessa tre rektorer boställsgård, men åtnjuta de enligt vederbörande kommunalstyrelses eller länsstyrelses beslut hushyresersättning, Hagberg med 600 kronor, Danielsson med 500 kronor och Callin med 1,000 kronor.

De belopp, som sålunda böra för dem å allmänna indragningsstaten uppföras, utgöra summan af deras aflöning enligt stat, för hvardera 3,500 kronor, jämte hyresersättning, alltså för Hagberg 4,100 kronor, för Danielsson 4,000 kronor och för Callin 4,500 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:st tacktes föreslå Riksdagen att för rektorerna Carl Vilhelm Hagberg, Anders Johan Reinhold Danielsson och Carl Johan Callin å allmänna indragnings-

staten uppföra nedannämnda belopp att af dem årligen åtnjutas från och med den 1 juli 1907, nämligen för Hagberg 4,100 kronor, för Danielsson 4,000 kronor och för Callin 4,500 kronor.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Victor Edman.